

Reactie van Stichting Bollenboos op: Tweede Nota duurzame Gewasbescherming 2013 tot 2023
begeleidende tekst t.b.v. ronde tafelgesprek duurzame gewasbescherming, 19 juni 2013

1. Erkenning positie omwonenden: en dan....

We zijn verheugd dat de tweede nota duurzame gewasbescherming erkent en herkent dat omwonenden van met chemische bestrijdingsmiddelen behandelde agrarische percelen - gezien de chronische, onvrijwillige en onbeschermde blootstelling aan een cocktail van pesticiden - een gezondheidsrisico lopen. Vergeleken met de nota duurzame gewasbescherming uit 2004 betekent dit een hoopgevende vooruitgang. Wat zijn de consequenties die worden verbonden aan deze erkenning? In onderstaande reactie concentreren wij ons op de gesuggereerde benaderingswijzen van dit thema.

2. Bufferzones

Stichting Bollenboos ondersteunt van harte de ambitie de waterkwaliteit te verbeteren, ook omdat op dit moment mensen wonen bij verontreinigde sloten, ze hun groentetuin besproeien met dit water en de sloten in verbinding staan met zwemwater. Deze voorbeelden zijn niet hypothetisch, maar gebaseerd op telefoontjes en e-mails die Bollenboos krijgt van mensen uit het hele land. De verontruste bellers vragen zich af of zij zich wel op een veilige en verantwoorde en ongedwongen manier kunnen bewegen in hun leefomgeving. Tot nu toe moeten we het antwoord op deze vragen schuldig blijven. De Gezondheidsraad buigt zich al anderhalf jaar over de vraag of en zo ja op welke wijze omwonenden van bepaalde landbouwpercelen beïnvloed worden door chemische bestrijdingsmiddelen. Eind juni presenteert de Gezondheidsraad haar eerste bevindingen.

2.1 Buffers en emissie

In principe juicht Bollenboos het hanteren van een bufferzone ten opzichte van waterwegen toe. De beoogde afstanden hebben enkel een kans van slagen als er ook daadwerkelijk naar wordt gehandeld. Bollenboos krijgt talloze meldingen van incidenten waarbij overeen gekomen of voorgeschreven spuitafstanden niet worden gerespecteerd, de spuitboom te hoog staat, de buitenste doppen niet voldoende naar binnen zijn gericht etc. Niet alleen omwonenden constateren dit soort gedrag, maar ook een inspecteur van de NVWA waarmee wij spraken rept van een overtredingspercentage van dit soort min of meer basale regels van 30 tot 35 %.

Bollenboos is van mening dat, gelet op het aantal gesignaleerde overtredingen het niet meer om incidenten gaat. Daarom dient bij het inrichten van een bufferzone dit soort gedrag verdisconteerd moet zijn.

Bij de al te summiere bufferzone die in acht dient te worden genomen ten opzichte van een woonhuis hebben dit soort overtredingen eveneens gevolgen voor de bewoners. Hun gezondheid wordt bij letterlijk grensoverschrijdend gedrag op het spel gezet door pesticiden die op deze manier hun leefomgeving binnendringen. De klachten betreffen echter niet alleen de risico's voor de gezondheid van de omwonenden. De talloze meldingen die Bollenboos in de loop der jaren heeft gekregen variëren van afgestorven heggen, oude fruitbomen die de geest geven, onlangs nog met metam-natrium besmette grond die tijdens hevige wind in de huizen van mensen werden gevoerd (letterlijk tot in de badkuip). Daarnaast zijn er allerlei gezondheidsklachten zoals plotseling opkomende hoofdpijn, ademhalingsproblemen tot langdurige longklachten.

Bollenboos heeft uit meerdere plekken in het land gehoord over huisartsen die bepaalde aandoeningen in hun praktijk zo vaak aantreffen dat ze er een administratie van bijhouden. Daarnaast heeft menig inwoner van het landelijk gebied zijn groentetuin opgedoekt. Vooral als naast het huis een bollenveld verschijnt is dit een gebruikelijke reactie. Ook een zeer terechte reactie: de GGD constateert inzake de toepassing van niet voor voedsel toegelaten chemische bestrijdingsmiddelen nabij een groentetuin eveneens een hiaat. De gebruikte chemische bestrijdingsmiddelen hebben immers de neiging zich niet aan perceelgrenzen te houden. Niet alleen de druppeldrift vormt een risico, maar ook het verwaaien van besmet stof en de verdamping van opgebrachte chemische bestrijdingsmiddelen vormen risicovolle blootstellingsroutes. Maar liefst 80% van de opgebrachte chemische bestrijdingsmiddelen verlaat het perceel via verdamping. (bron NVWA). Helaas is niet bekend, wegens het ontbreken van onderzoek, hoe de verspreiding van chemische bestrijdingsmiddelen in de leefomgeving het menselijk organisme beïnvloedt. Wel is van de gebruikte pesticiden de schadelijkheid in kaart gebracht, hetgeen resulteert in strikte gebruiksvoorschriften om de toepasser te beschermen. Echter voor omwonenden of passanten zijn geen voorschriften opgesteld met als doel de gevolgen van ongewenste blootstelling te beperken.

2.2 Buffers en locatie

Niet alleen waterwegen zullen gebaat zijn bij een (reële) bufferzone, ook mensen verdienen bescherming.

Gemeentelijke bestemmingsplannen worden verondersteld omwonenden te beschermen door bijvoorbeeld een afstand van 10 tot 50 meter tussen nieuwe bestemmingen en de bewoning voor te schrijven. In de huidige praktijk zijn er veel voorbeelden van woonhuizen die op minder dan deze 10 meter van agrarische bestemmingen liggen en waarop intensief gebruik wordt gemaakt van chemische middelen. Om de omwonenden werkelijk te beschermen zou ook in bestaande situaties een afstand van minimaal 10 meter moeten worden gehanteerd en niet alleen in het geval van nieuwe vestiging. Op dit moment bestaat in zeer veel gevallen een afstand van slechts anderhalve meter tussen het uiteinde van de spuitboom en een perceelgrens van een woonhuis (of school, of kinderdagverblijf of

zorginstelling). Mensen komen dus onvrijwillig, onbeschermd en onwetend in aanraking met een stapeling van pesticiden die tezamen een onduidelijke cocktail vormen die de gezondheid kan bedreigen.

Getroffenen zijn alle categorieën burgers. Waar bij de toelating veelal wordt gerekend met gegevens gebaseerd op een hypothetische toepasser (man van 85kg) is blootstelling in werkelijkheid niet voorbehouden aan de toepasser van pesticiden. De omwonende bevindt zich ruim binnen de invloedssfeer van deze middelen en toch is met deze zeer gevarieerde categorie mensen geen rekening gehouden. Niet in de toelating van pesticiden, waarover we later komen te spreken, maar ook niet in de ruimtelijk ordening. Het is nu in feite zo dat naast bijvoorbeeld een bollenveld geen school mag worden gebouwd, maar naast een school kan wel zonder verdere restricties een bollenveld worden ingericht. Ook hier verwijzen we naar een voorbeeld zoals Bollenboos dat kent uit de praktijk.

3. Ruimtelijke ordening en Informatievoorziening

Wij lezen voor een deel de zorgen zoals omwonenden die hebben bij het gebruik van pesticiden in hun omgeving. We waarderen dat, in navolging van Europese voorschriften, gedacht wordt aan deze omvangrijke categorie burgers. Helaas zien we in deze nota geen adequate actie beschreven om de risico's voor omwonenden te doen afnemen. We maken bezwaar tegen de zin: "veel burgers zijn geïnteresseerd in de mogelijke risico's voor mens en milieu, mede onder invloed van media-aandacht". De laatste zinsnede wekt de suggestie dat zorgen het gevolg zijn van externe stimulans, i.p.v. op basis van de eigen waarneming van mensen.

3.1 Ruimtelijke ordening

De Nota verwijst naar het huidige beleid en stelt dat de ruimtelijke ordening erin voorziet dat een acceptabele afstand tussen met chemische bestrijdingsmiddelen behandelde percelen en bewoning gehandhaafd wordt. Dit geldt echter alleen voor nieuwe bebouwing. De meeste pogingen om op gemeentelijk niveau alsnog te bewerkstelligen dat via de ruimtelijk ordening een reële afstand gecreëerd wordt sneuvelen. Dat gebeurt met het amendement Brouwer uit 1961 in de hand, waarvan de strekking is dat ruimtelijke ordening niet gebruikt mag worden om de agrarische bedrijfsvoering te beïnvloeden. Als ruimtelijke ordening de burgers moet beschermen tegen de invloed van chemische bestrijdingsmiddelen is additionele wetgeving dan ook noodzakelijk. Op die manier zijn omwonenden niet afhankelijk van onvoorspelbare welwillendheid van een gemeente om de burgers tegemoet te komen hierin, maar ontstaat een betrouwbare basis voor bescherming van burgers.

3.2 Informatievoorziening

Goede informatieverstrekking richting omwonenden is inderdaad van belang, op die manier kunnen omwonenden de nodige maatregelen nemen wanneer in hun directe leefomgeving chemische bestrijdingsmiddelen worden gebruikt. De ervaring leert dat dat betekent: kinderen en huisdieren binnenhalen, ramen en deuren sluiten, geen groente uit eigen tuin eten, paarden en schapen uit de buurt van het bespoten perceel houden, de was binnenhalen. Dit zijn maatregelen die een verregaande inbreuk betekenen op het persoonlijke leven van omwonenden. Men zou kunnen denken dat dat een moeite is die je als goede buur je best een keer moet kunnen getroosten, maar in het geval van een lieliebollenakker komt de tractor met spuitboom 35 keer langs (geturfd door een omwonende die voorafgaand aan elke behandeling met pesticiden werd geïnformeerd door de bollenboer).

Informatieverstrekking biedt de gelegenheid aan omwonenden om zelf maatregelen te treffen, maar verandert helaas niets aan de omvang van de overlast en daarmee aan het risico dat de teler zijn burens ongevraagd en ongewild opdringt. Op deze manier wordt de omwonende belast met de verantwoordelijkheid zelf te beslissen of hij zich wil beschermen. De omwonende kan voor die beslissing niet gebruikmaken van wetenschappelijke feiten, want die zijn voor de positie van omwonende niet beschikbaar. Deze vorm van informatievoorziening verlegt ten onrechte het probleem eigenaarschap.

3.3 De praktijk is weerbarstig

Zoals de evaluatie van de vorige nota duurzame gewasbescherming door het PLB vaststelt: gemaakte afspraken en gestelde normen worden niet altijd geëerbiedigd. Zelfs als afspraken bestaan over bijvoorbeeld het moment van spuiten van chemische bestrijdingsmiddelen, sneuvelen deze als de agrariër onder tijdsdruk komt of anderszins overwegingen heeft om zich er niet aan te houden. Ook hier betreft het geen aanname, maar putten we uit de werkelijkheid. Een boer die heeft gezegd niet te spuiten onder schooltijd houdt zich daaraan, maar stelt kwart over drie als de school uit is en de kinderen spelen op het plein, de spuitinstallatie in werking. Hij houdt zich formeel aan de afspraken, maar 'vergeet' in de praktijk waar de afspraken voor bedoeld zijn. We waarderen iedere vorm van welwillendheid die we uit de sector ervaren, maar moeten wijzen op de grote kwetsbaarheid van dit soort vrijblijvende, niet door wetgeving ondersteunde afspraken.

4. Toelating

Wij zouden graag in de nota willen zien hoe en op welke termijn de overheid van het CTGB verlangt dat zij het risico voor omwonenden betreft bij de toelating van chemische bestrijdingsmiddelen.